

A szénkatasztrófa.

(Hétfőtől kezdve csak harmadfél órán át van a háztartások részére gáz. — A házak kapuit este nyolcz órakor be kell zárni. — Beszélgetés a szénügyek kormánybiztosával a szénhiányról és a forgalmi korlátozásokról. — A gázművek vezérigazgatója nyilatkozik a gázgyárak utolsó széntartalékáról. — A villamos világításban és a vízszolgáltatásban nem lesz fennakadás. — A főkapitány az esti órák közbiztonságáról. — Nyolcz radiotelegramm.)

— Saját tudósítónktól. —

Szomorú valósággá lett, hogy az utolsó használható gázszénét dolgozza fel a Gázművek s ha ez is elfogy, már csak a még meglévő nagyon csekély és valóban silány minőségű szénrel képes annyira fentartani a gázüzemet, hogy az utcai világításhoz szükséges gázt termelhesse. A teljes szénhiány okozza, hogy a magánháztartások gázszolgáltatását lényegesen redukálni kellett. A szénügyek kormánybiztosa ma rendeletet adott ki, mely szerint hétfőtől kezdve mindössze reggel hét és nyolcz óra között, este pedig fél hét órától nyolczig szabad gázt használni, akkor is azonban annyira takarékoskodni kell vele, a mennyire ezt a józan ész és a polgári kötelességtudás ezt ma kötelezővé teszi. Ha a közönség továbbra sem lesz tekintettel azokra a súlyos állapotokra, a melyek között ma Budapest utcai közvilágítását nagynehezen biztosítani igyekeznek, lezárják valamennyi háztartás gázóráját és csak utcai világításra termelnek gázt. Ipari célokra gázt használni hétfőtől kezdve egyáltalában nem szabad, a közbiztonság érdekében pedig hétfőtől kezdve a házak kapuit este nyolcz órakor be kell zárni. Az utolsó órában, a mikor annyi érvelésünk és kérésünk süket fülekre talált az entente-nál, a mikor rágalmak és boszu megbénítani igyekeznek az ország érverését, ma nyolcz radiotelegrammban fordult a főváros polgármestere, orvosi kara és a Vöröskereszt elnöksége az ententehez. A szikratáviratok ma délben mentek el Párisba Wilson elnöknek, Wilson feleségének, Poincaré köztársasági elnök, Poincaré neje címére, Massaryk cseh köztársasági elnök, valamint neje, továbbá a Párisban székelő nemzetközi szövetség és a berni Vöröskereszt címére. Bódy Tivadar dr. polgármester, Budapest szemes orvos-tanára és Károlyi Mihályné, a Vöröskereszt Egyesület elnöknője küldték el ezeket a szikratáviratokat: Budapestben nincs szén, a világítás veszedelemben, a kórházakban nem tudnak már operálni, a humanitás nevében kérnek gyors segítséget azoktól, a kik a humanitást hangoztatták, azoktól az asszonyoktól, a kik szintén anyák és azoktól az orvosoktól, a kik tudják, mit jelent az, ha nem lehet műtétet végrehajtani, mert a kórházakban nincs gázszolgáltatás. Wilsonné, Massarykné és Poincaréné talán meghallgatják a magyar nők, a magyar anyák kérését és az asszonyi szív talán segítségére siet Budapestnek, a mely most éli katasztrófális napjait.

(A gázkorlátozás.)

Vázsonyi Jenő dr. államtitkár, a szénügyek kormánybiztosa ma rendeletet adott ki, a mely szerint:

hétfőtől, december 30-tól kezdve gáz fűtést, világítást és főzési célokra csak reggel hét órától nyolcz óráig, este pedig fél hét órától nyolcz óráig áll a közönség rendelkezésére. A nappal és az éjszaka többi órájában a gáz nyomása olyan alacsony lesz, hogy azt használni nem lehet, de nem is szabad, mert veszedelemmel jár.

Csak a korlátozás révén biztosítható még rövid ideig Budapest utcai világítása, ez a világítás is azonban jóval gyengébb lesz, mint eddig volt, a mikor pedig szintén nem volt teljes nyomású gázszolgáltatás. Éppen ezért a szénügyek kormánybiztosa elrendelte, hogy hétfőtől kezdve a házak kapui este nyolcz órakor bezárandók, noha a főkapitánynak az az álláspontja, hogy a kapukat már délután öt órakor, a sötétség teljes beálltával kellene becsukni.

(Mit mond a szénkormánybiztos?)

— Nem szívesen nyilatkozom, mondta nekünk Vázsonyi államtitkár, a szénügyek kormánybiztosa. A közönség szénét és gázt, meg eget és világosságot kíván és nem nyilatkozatokat. A szénhiányt olyan vívással, hogy kevés is a mondani való. A magyar bányák teljességgel képtelenség megterhelés következtében hanyatlott. A csehekkel már nem is tárgyalunk, mert ők semmi esetre sem hajlandók szénét adni Magyarországnak. A zsilvölgyi bányákból néha-néha még átengednek szén szállományokat a románok, de csak igazán néha és igazán nagyon-nagyon keveset.

Ez a kevés is ritkán lupényi szén, holott nekünk erre volna legnagyobb szükségünk, mert a Zsilvölgy bányái közül csak a lupényi termel gázfejlesztésre alkalmas szénfajtát. A gázkorlátozásról kiadott rendeleteket nem volt módunkban elkerülni. El lehetünk készülvé arra, hogy a szükség még újabb korlátozásokra is rá fog kényszeríteni bennünket. Nem mondhatok biztatót, mert nem mondanék igazat. A szomorú helyzetet azonban minden esetre enyhíti az, hogy van villanyszolgáltatás. Mit kezdenénk, ha még ez sem volna? A villanyszolgáltatást és a közúti villamosüzemet el tudjuk látni a magyar bányák terméséből is. Ez az egyetlen szerencsénk a szerencsétlenségben.

(Korlátozzák-e a vasúti forgalmat?)

Ugyancsak Vázsonyi Jenőt kerük meg, hogy mint a magyar államvasutak elnökgazgatója, adjon felvilágosítást a vasúti forgalom várható korlátozásáról. Az elnökgazgató ur a következőket mondta nekünk:

— Tudvalévő dolog, hogy a gyorsvonatokat azért kellett beszüntetni, mert a gyorsvonatmozdonyok fűtésére a magyar szén nem alkalmas. A szénbehozatal szünetelése a személy- és teherforgalom nagyarányú korlátozására is kényszerítette az államvasutak igazgatóságát, hiszen évi egymillió tonna szén behozatalától estünk el! Ezekben a napokban még nem tudhatom, hogy milyen arányú korlátozásokra lesz ismét szükség a vasúti forgalomban, de hogy a közeljövőben kénytelenek leszünk vonaljaratokat beszüntetni, az bizonyos.

... Az elnökgazgató-szénkormánybiztos íróasztala roskad az aktáktól, sürgönyöktől, jelentésektől. Csupa gyász, siralom, gond és a szegény országra szakadó veszedelem, a mi ezt a munkás, kitűnő embert látogatja. Ebben a katasztrófális helyzetben megnyugtató jelenség, hogy ilyen kemény munkabírású és önálló gondolkodású, nagy koncepciójú férfit tudunk annál az íróasztalnál, a hol ma Magyarország élethalálharcának legnehezebb küzdelmeit vívják.

(Az utolsó gázszéntartalék.)

A székesfővárosi gázművek igazgatóságánál ma egész délelőtt nagy tanácskozás volt. Ripka Ferenc dr. vezérigazgató tanácskozott az összes igazgatókkal a beszámolt azokról az intézkedésekről, melyeket a mai napon, hétfői hatálylyal, a szénügyek kormánybiztosa kénytelen volt foganatosítani. A tanácskozás után a vezérigazgató fogadta Az Ujság munkatársát és a gázszolgáltatás további, most már radikális korlátozásáról ezeket mondta:

— A helyzet az, hogy valóban a szénügyi kormánybiztos ur erélyének és böles körülmintésének köszönhetjük, hogy idáig tudtunk eltegnődni. Ha az ő gondoskodása nem oly messzemenő, akkor már a tavasszal, de bizonyos, hogy a nyáron következtek volna el a bajok. Mi a gázgyárakban használatos szén utolsó tartalékát használjuk fel most. Az öbudaí gázgyárban már csak két napra való szén van. Van még silányabb minőségű szénünk is több napra való, de ezzel rendes üzemet nem tudunk fenntartani. Ez a silány szén legfeljebb arra alkalmas, hogy a kemenczék melegét tartassanak és azt a csőhálózatot, a mely az öbudaí gázgyárból kapja a gázt, olyan nyomás alatt tartsa, hogy a csőhálózatba levegő ne kerülhessen be, a mi károkat okozna a fogyasztóknál és a berendezésekben is.

— A ferencvárosi gázgyár, a mely silányabb szénrel dolgozik és így ezzel a szénrel is üzemben tartható, kevés készletével folytatja az üzemet, a míg ez a kevés készlete megvan, mert egyrészt ezzel a gázzal a közvilágítást akarjuk fenntartani, másrészt a kemenczéknek azt a részét, a melyek már nincsenek rendes üzemben, melegben tartjuk. Ha ez a szénkészlet is elfogy, kizárólag vízzel, helyesebben kokszzal fogunk dolgozni, illetve ilyen termelni, a mely a közvilágítás ellátására elegendő lesz. A korlátozást a gázfogyasztásban a szénügyek kormánybiztosa olyképp rendelte el, hogy reggel 7 órától 8 óráig és este fél hét órától 8 óráig adunk a csőhálózatokba olyan nyomású gázt, hogy a közönség azt használhassa. Ezt a célt, hogy reggel és este gázt adhasunk, azonban csak akkor tudjuk szolgálni, ha a közönség még itt is a legnagyobb takarékos-

sággal jár el. Ha azonban azt a kevés gázt, a mit még termelni tudunk, este fél hét és nyolcz óra között a háztartások teljesen felhasználják, akkor a közvilágítás már nem funkcionálhat és még szigorubb eszközökhöz kell nyulnunk.

— Ipari üzemek részére gázszolgáltatást hétfőtől kezdve egyáltalában nem lesz. Napközben nem lesz a csövekben olyan nyomás, hogy azt a háztartásokban használhassák, legfeljebb csak veszélylyel lehetne a gázt használni. Éppen ezért nagyon kérem a közönséget, hogy a gázcsapokat tartsa a rendelet szerint állandóan lezárva, csak a megengedett időben használja a gázt, de akkor is minimális igényeket kielégítően. Ha néhány napi tapasztalat azt fogja mutatni, hogy abban a két és fél órában, a mikor a gázhasználat meg van engedve, többet fogyaszt a közönség, mint a mi a normális fogyasztás, kénytelenek leszünk további redukcziókat életbe léptetni, különben az a veszély fenyegeti a várost, hogy közvilágítás nem lesz.

A gázgyárak mai szénállapotáról a vezérigazgató ezeket mondta:

— Rendes körülmények között az összes gyárakban a napi szénfogyasztás százötven vaggon. Ma legfeljebb hatvan vaggon fogy egy nap. Október vége óta rendszeresen és rendszeresen nem kapunk szenet. Pécsről elmaradt a darabos szén, a melyet szintén tudtunk használni. Lupényból a magyar szén. Poroszországból egy ideig jött szén, a mit a csehek keresztül engedtek, de mióta a kormány Mackensent seregével internálta, ezek a német szállítmányok teljesen elmaradtak. Morvaországból és Osztrák-Sziléziából egyáltalában nem kapunk szenet.

Megkérdeztük Ripka vezérigazgatót, vajjon a tervezett ellenőrzéssel nem lehetne-e a magánháztartások gáznazarlását ellenőrizni?

— Nyolczvanezer gázóra ellenőrzésére háromszáz embert tanítottunk be. Kész tervünk volt, a melynek alapján három nap alatt az összes gázórákat lezárhattuk volna. A tapasztalat azonban azt mutatta, hogy ez az ellenőrzés a közönség körében határozottan ellenséges indulattal találkozott volna és ha nem adtunk volna minden ellenőrünk mellé legalább két fegyveres katonát, tartani kellett volna attól, hogy embereinket megtámadják. Ettől a rendszabálytól tehát el kellett tekintenünk.

— És várható-e ebben a rettenetes helyzetben némi javulás, remélhető-e, hogy a viszonyok jobbra fordulnak? — kérdeztük.

— Mi teljesen ki vagyunk szolgáltatva. Mit ér, ha remélünk, ha minden követ megmozgatunk. Tisztára nemzetközi politikai kérdés most a szén ügye s csak mélysegesen járhatunk, hogy ebben a politikai kérdésben Magyarország kell a legtöbbet, legigaztalanabbul szenvednie.

(A közbiztonsági intézkedések.)

Diets Károly dr. főkapitány a szénhiánnyal kapcsolatosan szükségesnek mutakozó közbiztonsági intézkedésekről a következőket mondotta:

— A szénügyek kormánybiztosával folytatott tárgyalásokat. Ő a szénhiány szempontjából, én pedig a közbiztonság szempontjából. Hiszen a sötétség folytan még nagyobb mérvben fenyegeti a közbiztonságot veszedelem és éppen ezért a közrend megóvása érdekében kívánatosnak tartottam, ha már a sötétség beálltával becsukják a kapukat. Hasonlóan vélekedett Vázsonyi államtitkár is. Azt javasoltam, hogy a kapuknak délután öt órakor való bezárását rendelje el. Természetesen külön kapunyitási illeték tíz óra előtt a házmeistereknél nem jár, én azonban külön tesztek előterjesztést a belügyminiszternek, hogy ezt a kérdést ebben a vonatkozásban is rendezze. A főváros területét egyébként felosztottam járőrkeretekbe. Ezekben a keretekben a rendőrség, a népőrség és a rendőrségi karhatalmi csapatok a sötétség beálltával reggelig fognak járőrszolgálatokat teljesíteni. A tényleges állomány katonaság külön járőröket csak akkor fog kiküldeni, ha erre felkérjük, ha katonai személyek vagy egyenruhába öltözött egyének nagyobb mérvű garázdálkodásával állunk szemben. Ezekről az intézkedésekről a közbiztonság állandó nagymérvű javulását várom, hangsúlyozni kívánom azonban, hogy a mi mostanában az utcákon történik, csak garázda elemek egyéni büntetendő cselekménye. Szerves vagy szervezett akciók nincsenek és ilyenektől nem is kell a főváros lakosságának tartania. Ma már elég megbízható karhatalom van a rendőrség kezében és az ilyen jelenségeket esirájában tudjuk elfojtani.

(A villamos áramszolgáltatásban nincs baj.)

A Budapest Székesfővárosi Elektromos Művek részéről Stark Lipót vezérigazgató a következőképpen nyilatkozott:

— Mi magyar szénrel dolgozunk és ezt rendszeresen megkapjuk. Tatal és esztergomvidéki szénrel dolgoznak az Elektromos Művek és a szénügyi kormánybiztos a szükséges mennyiséget eddig rendelkezésünkre bocsátotta. Egyelőre tehát semmi okom sincs aggodalomra és azt hiszem, hogy a főváros villamosáramszolgáltatásában fennakadás nem fog bekövetkezni. Természetesen mi látjuk el az ipari vállalatok villamosáramszükségletét, momentán azonban a villamosáramszolgáltatás csekély, mert nagyon sok üzem szünetel, vagy pedig erősen redukált mértékben dolgozik. Csökkent ennek

következtében a villamos világítás is. Az Elektromos Művek eddig minden zavar nélkül dolgoznak, de azt nem tudom megmondani, hogy később nem lesz-e baj, mi bizunk a kereskedelmiügyi miniszter szavaiban, a ki kijelentette, hogy sem a főváros elektromos világítási, sem közuti közlékedésében változás nem fog bekövetkezni. Jelenleg üzemünk napi 56—58 vagon szénre igényel és ezt idáig megszereztük pontosan.

(Mi lesz a főváros vízvezetékével?)

A főváros vízüzeme naponta nagymennyiségű szénre fogyaszt. Budapest vízellátása a háború alatt már eddig is olyan nyomorúságos volt, hogy érthető szorongást kelt minden fővárosi polgárban az a kérdés, *mi lesz a vízcsapokkal, ha beáll a szénhiány?*

Fölkerestük *Kajlinger Mihályt*, a fővárosi vízművek igazgatóját, a ki a következő felvilágosítást adta nekünk:

— A fővárosi vízművek csökkent teljesítőképességét eddig sem a szénhiány okozta, hanem az, hogy a vízművek nem terjeszkedhettek, nem lehetett építkezni, nem volt anyag és nem volt munkaerő. Az éjjeli vízkorlátozás csakugyan szénmegtakarítás miatt vált szükségessé, de hogy *újabb megszorítások* következzenek, *arról nem tudok*. Erre szükség nincsen, mert a fővárosi vízművek *kizárólag magyar szénre* fogyasztanak. *A vízszolgáltatást tehát nem fenyegeti semmiféle veszedelem.*